

Mi van az élelmiszerek papír csomagolásában? Műanyag.

HÁTTÉR

Miután az egyszer használatos műanyagok – jogosan – reflektorfénybe kerültek komoly környezeti hatásai miatt, az eldobható papír alapú és karton csomagolások titokban elfoglalták a helyüket „fenntarthatóbb alternatívaként”. A kapcsolódó narratíva azonban teret engedett a kételyeknek (mind a fogyasztók, mind a döntéshozók részéről) és félrevezető megoldásoknak. Ráadásul az új trend szerint az eldobható csomagolóanyagok összetett anyagokból, bevonatos papírból, műanyagból és alumíniumból állnak, ami a környezet szempontjából kevésbé vagy nem előnyös. Az uniós adatok szerint 2010 és 2021 között az EU-ban a papír és a karton volt a fő csomagolási hulladék (34 millió tonna 2021-ben).

De vajon az egyik egyszer használatos anyagról a másikra (pl. műanyagról papírra) való átállás valóban megoldást jelent-e az egyre növekvő csomagolási hulladék-válságra? Bár a papír- és kartonipar ezt állítja, bebizonyítható, hogy ezek az állítások torzák és hamisak.

Az *M. & Mme. Recyclage* jelentése („Functionalisation of paper and cardboard”, A papír és a karton funkcionalitása) feltárja, hogy a papír- és kartoncsomagoló-ipar reklámjai – „100%-ban természetes”, „műanyagmentes” vagy „komposztálható” – félrevezetőek. Az élelmiszerek közvetlen csomagolására használt papír és karton többsége műanyagot tartalmaz, azaz továbbra is egyszer használatos műanyag.

Ezek a viták a csomagolásról és csomagolási hulladékról szóló rendelet (PPWR) tárgyalásaival kapcsolatban zajlanak, ahol az egyszer használatos papír- és kartoncsomagolások gyártói megpróbálják aláásni a jól megtervezett újrahasználati rendszerek előnyeit, hogy indokolatlan mentességeket biztosítsanak eldobható termékeik számára.

A hulladékhierarchiával összhangban és az EU hulladékmegelőzési céljait figyelembe véve intézkedéseket kell hozni annak érdekében, hogy az egyik egyszer használatos terméket ne helyettesítse másik; és egyértelmű prioritást kell adni a csomagolás megelőzésének és újrahasználatának.

A PPWR-nek figyelembe kell vennie a természeti erőforrásaink korlátait és azok felhasználását a csomagolóanyag tekintetében, elkerülve a hibás helyettesítéseket. Az új uniós jogszabályoknak támogatniuk kell a valódi megelőzést és az újrahasználatos csomagolást – ezek a valódi eszközei a csomagolási hulladék oly szükséges csökkentésének.

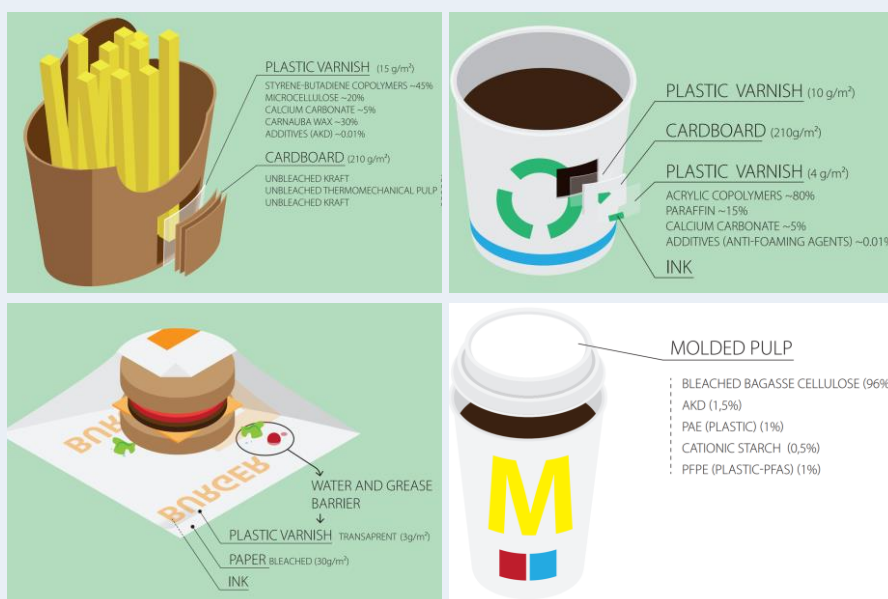
Ez a tájékoztató az élelmiszerekkel közvetlenül érintkező papír- és kartoncsomagolások anyagi vonatkozásait vizsgálja. A kirakós hiányzó darabja, vagyis az ilyen csomagolóanyagok előállításának óriási hatásai – beleértve a brutális erdőirtást, a biológiai sokféleség csökkenését és a vízhiányt – ebben a tanulmányban kerültek feltárára.

UGORJUNK BELE!

A „Functionalisation of paper and cardboard” című jelentés az élelmiszerekkel közvetlenül érintkező papír/karton csomagolásra összpontosít. Az Európai Unióban továbbra is a papír alapú csomagolás a legnagyobb csomagásihulladék-forrás (41,1%).

Összetétel

- Az élelmiszerekkel közvetlenül érintkező papír- és kartoncsomagolások teljesítményét az adalékanyagok adják (pl. a vízzel, gázokkal, zsírokkal stb. szembeni védelem). Ezek gyakran többkomponensű védőrétegek, mint például a szigetelőréteget képző polietilén; és a vízpára, az oxigén és az UV-sugarak ellen védő alumínium.
- A papírt és a kartont adalékanyagokkal használják, és **soha nem 100%-ban természetesek**.
- Széles körben **használnak műanyagokat** az élelmiszerekkel közvetlenül érintkező papír- és kartoncsomagolásokban pl. vízzáró tulajdonságainak létrehozására vagy növelésére, **ez a csomagolás tömegének legfeljebb 20%-át teszi ki**.
- **Kémiai vagy műanyag bevonat nélkül a papír és a karton nem tudja betölteni csomagási funkcióját** az élelmiszerekkel közvetlenül érintkező használat során.

Ebben a példában a műanyag a csomagolás - 10%-át adja.

Forrás: M. + Mme Recyclage (2024) „Functionalisation of paper and cardboard”

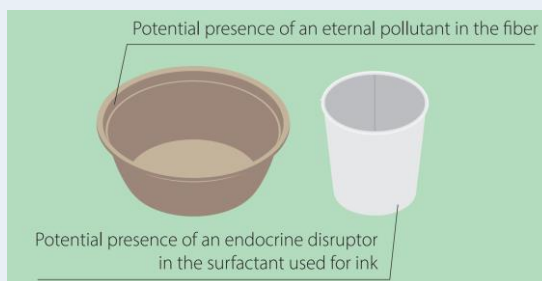
Újrahasznosítás

- Az élelmiszerekkel közvetlenül érintkező papír/karton csomagolások többsége **nem kerül újrahasznosításra az összetett anyagok kombinálásának módja miatt.**
- E csomagolások fő felhasználása (azonnal fogyasztásra kerülő termékek) azt is eredményezi, hogy **nagy részük a kommunális hulladékgyűjtőbe kerül, majd égetőművekben vagy hulladéklerakókban végzi,** nem pedig újrahasznosító üzemekben.
- Ha/amikor ezeknek a csomagolásoknak sikerül az újrahasznosító üzemekbe kerülniük, **csak a csomagolás papír/karton rétege (egy nagyon kis része) kerülhet újrahasznosításra,** például higiéniai papír vagy gipszkarton formájában. A műanyag és/vagy alumínium bevonat elvész/feláldozódik.
- A legtöbb esetben a papír- és kartoncsomagolás újrahasznosításakor az élelmiszerekkel közvetlenül érintkező csomagolóanyagoknál **az újrahasznosított cellulózt „szűz” cellulózzal keverik (pl. 50/50),** hogy biztosítsák az új cellulózsálak mechanikai szilárdságát.

Vegyí anyagok

- A festékek, ragasztók vagy funkcionális védőanyagok jelenléte miatt – amelyek nem biztonságos és biológiailag nem lebomló anyagokat is tartalmazhatnak – **a jelenlegi papír/karton csomagolásokat nem szabad sem komposztálni, sem metántermelés (biogáz) céljából hasznosítani.**
- Bár egyes veszélyes anyagok használata Európában tilos, a papír- és kartoncsomagolások behozatala nem mindig felel meg a hatályos jogszabályoknak. Ezenkívül **a PFA-vegyületek (papír- és kartoncsomagolások zsírállóvá tétele) rákkeltő, mutagén és/vagy reprotoxikus hatásúak,** és felhalmozódnak a környezetben.

- *Papíralapú elviteles csomagolások és edények elemzése kimutatta, hogy Európában 42 vizsgált termékből 32-t szándékosan kezeltek PFA-vegyületekkel - köztük sok biológiailag lebomló vagy komposztálhatónak jelölt terméket is.*

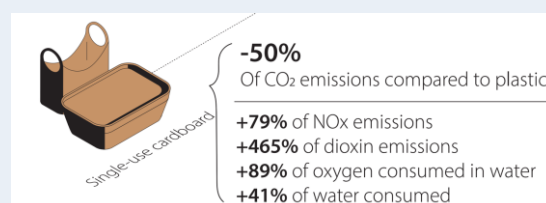
Forrás: M. + Mme Recyclage (2024)
„Functionalisation of paper and cardboard”

☞ **A papír- és kartoncsomagolásokon található vegyi anyagokkal kapcsolatos további információkért kattintson IDE.**

Egyszer használatos műanyag vs. egyszer használatos papír: sajnálatos helyettesítés

- Az egyszer használatos műanyag egyszer használatos papírral/kartonnal való helyettesítését a CO₂-kibocsátások megtakarításaként jelenítik meg, mivel **nem veszik figyelembe az erdészeti munkálatok kibocsátását, amelyek nagyobb környezeti hatásokkal járnak.**

- *Egy 2023-as tanulmány feltárta a papíralapú csomagolások étel- és italágazatban való fokozott használatának sokféle hatását, így a cellulóz- és csomagolóipar hatását az éghajlatváltozásra, a biológiai sokféleség csökkenésére, a vízhiányra és az erdőirtásra. Ugyanez a tanulmány megvizsgálta a hulladékgazdálkodást érintő következményeket és a veszélyes vegyi anyagok kiterjedt használatát a csomagolóanyag-iparban.*

Forrás: M. + Mme Recyclage (2024)
„Functionalisation of paper and cardboard”

- **Az életciklus-elemzésekkel (LCA) nem adható egyszerű válasz**, mivel azok alkalmazási köre korlátozott (pl. ezek az LCA-k nem veszik figyelembe a szemetelést és az erdőgazdálkodási hatásokat – ami jelentős az egyszer használatos csomagolások esetén).
- *Ráadásul az LCA-kat gyakran a szponzoruk írja (pl. az ipari LCA-k), amint azt ez a jelentés is mutatja.*
- A legtöbb környezeti hatást egy csomagolóanyag gyártási fázisa okozza. **Ezért az újrahasználatos csomagolás jobb alternatíva**, amennyiben a használat során biztosított a visszaváltási arány és a megfelelő számú újrahasználat; így biztosítva, hogy a teljes környezeti hatás megoszlik a ciklusok/használatok száma között.
- *Bizonyított tény, hogy egyetlen egyszer használatos elviteles kávéspohár előállításához 1,3 liter vízre van szükség, míg egy újrahasználatos pohár tisztítási folyamata mindössze 100-200 millilitert igényel.*

Szabályozási háttér

- **A műanyaggal bevont egyszer használatos papír/karton csomagolások** az egyszer használatos műanyagokról szóló irányelv szerint európai szinten egyszer használatos műanyagoknak minősülnek.
- *Ezt azonban a SUP-irányelv tagállami végrehajtása során nagyrészt figyelmen kívül hagyták, így az irányelv elfogadása után az egyszer használatos műanyagokat egyszer használatos papírral/kartonnal helyettesítették, és azok mennyisége nagymértékben megnövekedett.*

2024. február

Szerző: Larissa Copello larissa@zerowasteurope.eu | Szerkesztő: Ana Oliveira

Fordítás: Humusz Szövetség

A **Zero Waste Europe** közösségek, helyi vezetők, szakértők és a változásért felelős szereplők európai hálózata, amely a hulladékok megelőzésén és megszüntetésén dolgozik társadalmunkban. A fenntartható rendszerekért, az erőforrásokkal való kapcsolatunk újratervezéséért, valamint a környezeti igazságosság felé történő globális elmozdulásért szállunk síkra, felgyorsítva az emberek és a bolygó javára a hulladékmentesség felé való igazságos átmenetet. www.zerowasteurope.eu

#breakfreefromplastic

A **#BreakFreeFromPlastic** egy globális mozgalom, amely a műanyagszennyezéstől mentes jövőért dolgozik. Világszerte több mint 12 000 szervezet és magánszemély fogott össze, hogy követelje az egyszer használatos műanyagok csökkentését és a műanyagszennyezés válságának tartós megoldását. A BFFP tagjai közösen dolgoznak a rendszerszintű változás érdekében, a műanyagszennyezés teljes értékláncában – a kitermeléstől az ártalmatlanításig – a megelőzésre, nem pedig a kezelésre összpontosítva. www.breakfreefromplastic.eu

 Deutsche Umwelthilfe

Az **Environmental Action Germany (DUH)** több mint 40 éve elkötelezett az élet természetes alapjainak megőrzése mellett. Ennek során olyan módon egyesíti a környezet- és fogyasztóvédelmet, mint egyetlen más szervezet sem Németországban. A DUH a körforgásos gazdaság területén a hulladékkezelés megelőzéséért, a felelős fogyasztásért és a fenntartható üzleti modellekért kampányol. www.duh.de

 Environmental Paper Network

Az **Environmental Paper Network (EPN)** egy 2014-ben indított, több száz civil szervezetet tömörítő, a cellulóz-, papír- és biomasszaiparban a környezeti és társadalmi felelősségvállalásért együttműködő világméretű hálózat. Céljainkat, hogy a cellulóz-, papír- és biomasszaiparban változást idézzünk elő, hogy hozzájáruljunk egy igazságos és fenntartható jövőhöz, a The Global Paper Vision és a Biomass Delusion című dokumentumokban fogalmaztuk meg. www.environmentalpaper.org

 Recycling Network Benelux

A **Recycling Network Benelux (RNB)** egy környezetvédelmi civil szervezet, amelynek célja az erőforrás-felhasználás csökkentése társadalmunkban és a (műanyag) hulladékok megelőzése ambiciózus jogszabályok és vállalati felelősségvállalás szorgalmazásával. Ennek érdekében az RNB politikai ajánlásokat fogalmaz meg, kampányokat és projekteket dolgoz ki az újrahasználat ösztönzésére, a betétdíjas visszavételi rendszerekre és az újrahasznosítás javítására. www.recyclingnetwork.org

RETHINK PLASTIC

A **Rethink Plastic** (a #Break Free From Plastic mozgalom része) vezető európai civil szervezetek szövetsége, amely a műanyagokkal kapcsolatos ambiciózus uniós szabályozás megvalósításán dolgozik. Részt vevő szervezetek: Center for International Environmental Law (CIEL), ClientEarth, Környezetvédelmi Vizsgálói Ügynökség (EIA), Európai Környezetvédelmi Iroda (EEB), Európai Környezetvédelmi Polgári Szabványügyi Szervezet (ECOS), Greenpeace, Seas At Risk, Surfrider Foundation Europe és Zero Waste Europe. Együttesen több ezer aktív csoportot, támogatót és polgárt képviselnek az EU minden tagállamában, akik a műanyagszennyezéstől mentes jövőért dolgoznak. www.rethinkplasticalliance.eu

A Zero Waste Europe hálásan köszöni az Európai Unió pénzügyi támogatását. Az anyag tartalmáért kizárólag a Zero Waste Europe vállal felelősséget. Nem feltétlenül tükrözi a fent említett finanszírozó véleményét. A finanszírozó nem tehető felelőssé a benne foglalt információk felhasználásáért.